Ohje sikojen pitäjälle passiivisen tautiseurannan toteuttamisesta afrikkalaisen sikaruton vuoksi perustetulla tartuntavyöhykkeellä/rajoitusvyöhykkeellä II

1. Passiivinen seuranta

Sikojen pitopaikassa on siirtoa edeltävien 15 vuorokauden aikana tutkittava afrikkalaisen sikaruton viruksen varalta viikoittain vähintään kaksi ensimmäistä kuollutta yli 60 vuorokauden ikäistä sikaa. Jos tämän ikäisiä kuolleita sikoja ei ole, voidaan näytteet ottaa vieroituksen jälkeen kuolleista sioista.

Passiivisen seurannan vaatimus koskee afrikkalaisen sikaruton vuoksi perustetulla tartuntavyöhykkeellä/rajoitusvyöhykkeellä II sijaitsevia sikojen pitopaikkoja, jotka

- siirtävät sikaeläimiä toisiin pitopaikkoihin
- siirtävät sikaeläimiä välitöntä teurastamista varten yleisten lisäedellytysten mukaisesti (liha leimataan normaalilla EU-terveys-/tunnistusmerkillä)
- siirtävät sikaeläinten sukusoluja ja/tai alkioita tartuntavyöhykkeen/rajoitusvyöhykkeen II ulkopuolelle

Passiivisen seurannan vaatimuksista on säädetty Komission täytäntöönpanoasetuksessa (EU) 2023/594 (artiklat 23, 24 kohta 2 & 32).

Näytteenottoon valitaan itsestään kuolleita sikoja, mutta jos näitä ei ole, otetaan näytteet sairauden oireiden vuoksi lopetetuista sioista. Sellaisista sioista, joilla on ollut selkeä ei-tartunnallinen syy oireiden taustalla (kuten jalkavika, hännänpurenta tms.) otetaan näytteitä vain, jos muita kuolleita sikoja ei ole.

Jos pitopaikassa on viikon aikana enemmän kuin kaksi itsestään kuollutta tai sairauden oireiden vuoksi lopetettua yli 60 vuorokauden ikäistä sikaa tai vieroituksen jälkeen kuollutta sikaa, kaikista kuolleista ja lopetetuista sioista lähetetään elinnäytteet tutkittavaksi afrikkalaisen sikaruton viruksen varalta. Kuolleista sioista otetaan elinnäytteet alla olevan ohjeen mukaisesti.

2. Näytteenotto

Näytteeksi lähetetään viikoittain seuraavat elinnäytteet vähintään kahdesta kuolleesta siasta:

- 20–30 g pernaa
- 20–30 g imusolmuketta (leuanalusimusolmuke tai suoliliepeen imusolmuke)

Elinnäytepalojen koko on noin 2 x 2 cm.

Kunkin eläimen eri elimistä otetut näytteet laitetaan eri näytepurkkeihin. Näytepurkit merkitään vedenpitävällä tussilla ennen näytteenottoa (esim. sika 1: perna, sika 1: imusolmuke, sika 2: perna jne.). Näytteet tulee olla yhdistettävissä siihen eläimeen, josta ne on otettu ja eläin tulee olla yhdistettävissä osastoon, jossa se on ollut.

Näytteenotossa on noudatettava hyvää hygieniaa ja elinnäytteiden ottoon käytettävien instrumenttien on oltava puhtaita. Kertakäyttöisten suojakäsineiden käyttö on suositeltavaa. Osalla instrumenteista tehdään ihoviillot ja osa varataan varsinaisten elinnäytteiden ottoon. Instrumentit on vaihdettava eläinten välillä ristikontaminaation välttämiseksi. Mikäli samoja instrumentteja joudutaan kuitenkin käyttämään useamman sian näytteenotossa, instrumentit pestään ja desinfioidaan huolellisesti eläinten välillä. Ne on myös huuhdottava desinfektioainejäämien poistamiseksi ennen näytteenoton jatkamista. Instrumenttien pesu ja desinfiointi on kuvattu tarkemmin tämän ohjeen liitteenä olevassa sian avausohjeessa elinnäytteiden ottoa varten.

Näytteet voi ottaa tilallinen itse, tilan terveydenhuoltoeläinlääkäri tai muu henkilö, jolla on riittävä osaaminen näytteenottoon.

Näytteenoton jälkeen raadot säilytetään asianmukaisesti ja hävitetään raatokeräilyn kautta tartunta-/rajoitusvyöhykepäätöksen ehtojen mukaisesti.

Jos pitopaikassa ei kuole tai lopeteta kahta eläintä viikoittain, ja elinnäytteitä ei ole mahdollista toimittaa ASF-tutkimuksiin passiivisen seurannan vaatimuksen mukaisesti:

- Sellaisina viikkoina, kun pitopaikassa ei ole mahdollista lähettää elinnäytteitä tutkittavaksi kahdesta kuolleesta/lopetetusta siasta, riittäväksi näytteenotoksi katsotaan yhden kuolleen/lopetetun sian elinnäytteiden tutkiminen
    - Tutkimuslähetteeseen kirjataan tieto vain yhdestä kuolleesta/lopetetusta siasta kyseisellä viikolla

- Sellaisina viikkoina, kun passiivisen seurannan vaatimusta ei ole mahdollista noudattaa ollenkaan (kuolleita/lopetettuja sikoja ei ole ja elinnäytteitä ei pystytä ottamaan), kunnaneläinlääkäri tekee pitopaikan sioille kliinisen tarkastuksen
    - Kliiniseen tarkastukseen sisällytetään lämmön mittaus osasta eläimiä seuraavan taulukon mukaisesti:

10 % taulukko

Eläinmäärä	Otoskoko
Alle 10	Yhtä suuri kuin sikojen lukumäärä
10	Yhtä suuri kuin sikojen lukumäärä
20	16
30	20
40	22
50	22
60	24
70	24
80	24
100	25
200	28
300 tai enemmän	30

    - Eläimet valitaan lämmönmittaukseen perustuen kliinisessä tarkastuksessa havaittuihin oireisiin (kuten apaattisuus tai ryhmästä vetäytyminen). Jos oireita ei ole, eläimet valitaan satunnaisesti.
    - Mikäli tarkastuksella todetaan ASF-tartuntaan viittaavia oireita, pitopaikassa suoritetaan verinäytteenotto ASF-epäilyohjeen G3 mukaisesti

- Kunnaneläinlääkärin tarkastuskäynti voidaan yhdistää muuhun käyntiin pitopaikassa, esim. ennen sikojen siirtoa tehtävään tarkastukseen
- Pitopaikasta vastuussa olevan toimija huolehtii kunnaneläinlääkärin kutsumisesta tarkastuskäynnille
- Kunnaneläinlääkärin suorittaman tarkastuskäynnin kustannukset maksetaan valtion varoista

3. Näytteiden pakkaus ja lähetys

- Jäähdytä näytteet/näytepurkit jääkaapissa
- Kääri näytepurkit imevään materiaaliin, esimerkiksi talouspaperiin, ja laita ne tiiviiseen muovipussiin, joka suljetaan
- Pakkaa muovipussi näytteineen kelta-mustaraitaiseen näytelaatikkoon tai tukevaan ulkopakkaukseen. Täytä laatikon tai ulkopakkauksen tyhjä tila täyteaineella.
- Lisää pakettiin mukaan huolellisesti täytetty **tutkimuslähete** erilliseen muovipussiin suljettuna (tutkimuslähete ohjeen liitteenä)

- Teippaa pakkaus kiinni leveällä teipillä, käytä mieluiten kelta-mustaa huomioteippiä, vahvista tarvittaessa pakkauksen pohja
- Laita paketin päälle merkintä **Eläinperäinen näyte – vapautettu**

Lähetysosoite:

Ruokavirasto Helsinki
Mustialankatu 3
00790 Helsinki
Puhelinnumero näytelähetyksen osoitekorttiin 0400 378 710 tai 050 463 7759
Merkitse pakettikorttiin näytteen tieto: eläinnäyte, eläintautivirologia

Postin lähetysvaihtoehdot:

- Pikakirje: vie pikakirje Postiin, näytelähetystä ei saa jättää kirjelaatikkoon
- Paketti: toimitustapa Ovelle sovitusti, lisäpalvelu Särkyvä, näytelähetystä ei saa jättää pakettiautomaattiin

Näytteiden lähetys tehdään alkuviikosta (maanantai–keskiviikko), jotta ne eivät jää tavarankuljettajan varastoon viikonlopun ajaksi. Mahdollisten juhlapyhien vaikutukset näytteiden toimitusaikatauluun tulee huomioida.

Näytteet on myös mahdollista tuoda Ruokaviraston Helsingin toimipisteeseen.
Näytteiden vastaanotto ma-pe klo 8–15. Tiedustelut: p. 029 530 0400 (vaihde).

Käyntiosoite: Mustialankatu 3, 00790 Helsinki

4. Näytteiden tutkiminen ja tulokset

Näytteiden tutkimisessa kuluu aikaa arviolta 3–5 työpäivää. Tulokset toimitetaan suojattuna sähköpostina tutkimuslähetteeseen merkityille tahoille. Pitopaikasta vastuussa oleva henkilö säilyttää tutkimustulokset, ja ne on pystyttävä esittämään viranomaiselle tarvittaessa. Näytteiden tutkimuskustannukset maksetaan valtion varoista.

Ruokaviraston ohje suojatun sähköpostin käytöstä:
https://www.ruokavirasto.fi/globalassets/laboratoriopalvelut/liitteet/lab-043-suojatun-sahkopostin-kaytto.pdf

5. Liitteet

Tutkimuslähete
Sian avausohje elinnäytteiden ottamista varten